

Tartalom

Mi az elme, hogyan épül fel, és mi adja a jelentőségét a világ és az élet számára, illetve a saját szempontunkból? Az elme univerzalitása és konkrét megjelenései.

Megjegyzés

Alapjában nem tudom megmondani, hogy mi az elme, itt inkább csak az van leírva, hogy mi lehet. Ezen kívül adok egy, a gyakorlatban jól használható, egyszerű modellt rá, ami elég közel áll ahhoz, ahogy a mindennapokban magunkról gondolkozunk. Az újdonság az, hogy az elmét egy univerzális jelenségnek tekintem, ami az aktuális formához idomul, amiben éppen megjelenik. Lásd még az 'Elme' részt.

Az elme minősége

(Azonosító: 010; Változat: 01)

Pozíció a műben

Előszó

A világ működése

Bevezetés

Elvek

Relatív és abszolút
Visszacsatolás
Evolúció - revolúció
Tartalom és forma

Az elme minősége

Az etika elvei
Program

Alapok

Élet

Elme

Ember

Társadalom

Egység

Program

Az ember élete

1. Az elme természete \$	2	—
2. Az elme szerkezete \$.....	3	
3. Az elme univerzalitása és konkrét megjelenései	4	1
4. Az elme jelentősége	5	—

1. Az elme természete \$

(Az elmével egy egész rész foglalkozik a könyvben. Itt csak az elmét illető legfontosabb gondolatok szerepelnek.)

Az elméről nem tudni, hogy micsoda.

Lehet, hogy teljesen fizikai jelenség, de az is lehet, hogy valami anyagi világon túli, ismeretlen, transzcendens dolog.

Mindkettőre utalnak jelek. Egyrészt, amit az agyról tudunk, az arra mutat, hogy az elme fizikai jelenség. Másrészt igen nehéz elképzelni, hogy egy darab, automatikus szabályok szerint működő anyag képes lehet érezni, tudni és különösen, hogy szabad akarata lehet.

De még ha fizikai jelenségről van is szó, az nagyon bonyolult. Ezért, ami a legbiztosabb, az az, hogy így vagy úgy, **az elme kiismerhetetlen**. Ez aztán magával hozza sok olyan dolog kiismerhetetlenségét, melyek az elme termékei, például művészetét. Ez nem azt jelenti, hogy az elmét és a hozzá kapcsolódó dolgokat ne lehetne tudományosan vizsgálni, csak azt, hogy a működésüket teljesen nem lehet megérteni.

Például ezért sincsenek zeneszerző gépek, legalábbis olyanok, mely alkotásait termékeit érdemes lenne meghallgatni.

A különböző kultúrköröknek megvannak a maguk kedvenc felfogásaik az elméről. Egyrészt **tudományos körökben** divatos dolog fizikai dolognak tekinteni, annál is inkább, mivel az utóbbi időben sok mindenről kiderült, hogy nem varázslat, hanem egyszerű, matematikai-fizikai törvények következménye – miért éppen az elme volna kivétel? Máshol, például a **vallások** számára, kényelmes dolog az elmét azzal elintézni, hogy valami földöntúli jelenség.

Arról kicsit többet lehet mondani, hogy mi nem az elme. **Az elme nem az anyag, ami adott pillanatban az agyat alkotja**, ez ugyanis folyamatosan cserélődik. **Az elme nem is a biológiai forma, azaz agy szerkezete**. Egyrészt, ha az elme transzcendens, ez rögtön következik. Másrészt, ha fizikai jelenség, akkor nem lenne más, mint egy matematikailag leírható folyamat, ezáltal pedig nem csak egyfajta platformon, hardveren – például az emberi agyban – futhatna, hanem emulálható, reprodukálható lenne más szerkezeteken,

például számítógépen. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy az elme független lenne a biológiai formától, ahogyan arra a 'Tartalom és forma' témában már utaltam.

Lásd ehhez az 'Elvarratlan szálak' témát, és a 'Forma alapjai' témában a platform mellékességéről mondottakat.

2. Az elme szerkezete \$

A következő távolról sem egy teljes és tudományos kép, hanem egy egyszerű és praktikus modell, amellyel az ember a gyakorlatban jól elboldogul, és a lényegét tekintve szerintem meglehetősen reális is.

Az elmét három nagy részre lehet bontani.

1) „Számítógép”

Ez végzi az elme automatikus funkcióit, például emlékeket tárol el és idéz fel, felismeri a dolgokat, kiszámítja, hogy mely izmainkat mennyire kell megfeszítenünk, hogy megfogjunk valamit, és így tovább.

Az elme azonban több, mint egy számítógép. Egy számítógép nem érez, és nem fogja fel az általa tárolt adatokat – ellentétben az elmével. Az elmében van egy „játékos”, akinek lelke és tudata van.

2) Lélek

Ez érez. Ennek lehetnek a dolgok kellemesek és kellemetlenek, ez lehet boldog és boldogtalan.

A lélek különféle szempontokból érzékeny a dolgokra, ezek a különféle **motivációk**. A motivációkat többféleképpen lehet csoportosítani, így például a motivációk lehetnek...

- **Testi érzések** (fizikai érzéketek, például amikor fáj a lábunk) és **érzelmek** (elvont, lelki érzések, például amikor egy szép látványban gyönyörködünk.)
- **A forma motivációi** (Ezeket azért érzünk, mert éppen az adott biológiai formában létezőnk, ezek segítségével ösztökél bennünket a forma a neki megfelelő viselkedésre. Például, amikor egy férfi a nő szépségét csodálja) és **univerzális motivációk** (Ezeket az öntudat megjelenése hozza magával, és nem szolgálják közvetlenül a forma érdekeit. Ilyen például, amikor a naplemente szépségét csodáljuk.)

Az, hogy ki konkrétan mire érzékeny, vagyis a személyiség, elméről elmére változik. Lásd erről alább 'Az elme univerzalitása és konkrét megjelenései' pontot.

Lásd mindezt részletesen a 'Forma, öntudat, motivációk és érzelmek' témában, valamint a 'Tartalom és forma' témát, ahol röviden össze van foglalva, hogy a forma miképp befolyásolja a tartalmat, az elmét.

3) Tudat

Ez tud. Nem egyszerűen adatokat tárol, hanem fel is tudja dolgozni, és fel is tudja fogni azokat. Ennek speciális esete, amikor az elme a saját létezésével is tisztában van, azaz öntudata van. Erre igen kevés elme képes, elsősorban az ember, de a jelek szerint az állatok közt is akad néhány.

Azt, hogy valaki mennyire **értelmes**, részben a „számítógép”, részben a tudat minősége határozza meg, ennek lehetőségeit pedig nagyrészt az, hogy az agy (illetve az emberi forma) fizikailag mire képes. Az értelemnek három fő összetevője van:

1) Tudás

Ez az elmében tárolt tényanyag mennyisége.

2) Intelligencia

Ez a felfogás gyorsasága, a logika élessége, az összefüggések átlátásának képessége.

3) Beleérző képesség

Ez egy logikán túli képesség, melynek segítségével valaki nem lépésről lépésre elemzi ki a dolgokat, hanem egy lépésben rájuk érez, beugrik neki a megoldás. Ezt még tovább lehet bontani aszerint, hogy mi az, amibe beleérzünk: egy bonyolult probléma (intuíció), távoli összefüggések felismerése (asszociativitás) vagy az elme jelenségei (empátia).

Ily módon az ember is alapvetően háromféle módon lehet értelmes: lehet nagy tudású, intelligens és jó beleérző képességgel rendelkező.

Erről bővebben lásd 'Az értelem elemei' témát, az egész ponthoz pedig az 'Elme szerkezete' témát.

3. Az elme univerzalitása és konkrét megjelenései

Az elmének vannak olyan általános funkciói, melyek függetlenek a formától, így sokféle elmében hasonlóan jelennek meg.

Így az, hogy számításokat végez, érez és tud, általánosan elmondható a különféle elmékről.

Az elme és az öntudat egy univerzális jelenség.

\$

Erre több jel is utal.

Az elme esetén a közös funkciók, az, hogy a szerkezete nagy vonalakban minden formában ugyanolyan, például a verébben ugyanúgy meg lehet különböztetni a „számítógépet”, a lelket és a tudatot, mint az emberben. Az öntudat esetén nem tudunk ilyen összevetéseket tenni, de erre utalnak például a csomagként megjelenő, a forma érdekeit nem szolgáló motivációk (univerzális esztétika, etika, humor, stb...).

Ez az univerzalitás egyrészt azt jelenti, hogy az elmét és az öntudatot az élet és az evolúció nem feltalálta, csak felfedezte, és a különféle érző és tudatos lények mind ezt az univerzális dolgot használják fel, és idomítják a saját igényeikhez. Másrészt, ha ez így van, akkor minden elmével rendelkező lényben megvan ez a közös mag – a lényünk tehát ugyanaz.

Az elmék alapvetően két okból különböznek egymástól: a formájuk különbözősége, és a formán belüli változatosságuk miatt.

Vagyis egyrészt mivel a különböző formában megjelenő elméknek a saját formájukhoz kell idomulniuk, más-más viselkedést kell mutatniuk, különböző motivációk fogják irányítani őket. Továbbá a konkrét formájuknak megfelelően mások lesznek a korlátaik is.

Másrészt adott formán belül is van változatosság. Például van ember, aki érzékenyebb a szépségre, az esztétikára, míg másokat elsősorban a testi érzések érintenek.

Ezt, a lélek konkrét, egyedi megjelenését hívom ebben a műben **személyiségnek**.

Minderről bővebben lásd ‘Az elme szerkezete’ témában.

4. Az elme jelentősége

1) Mi magunk is elme vagyunk.

Az elme tanulmányozásával jobban megérthetjük, mik vagyunk, és jobban tudjuk magunkat, egymást és a problémáinkat elemezni.

1

2) Az elme az élet egyik fontos eszköze.

Már az öntudattal nem bíró elme is igen hasznos a biológiai formának. Vele ugyanis a motivációkon keresztül csak a célt kell közölnie (például, hogy egyen), azt nem kell neki megmondania, hogy ezt hogyan érje el. Ezzel a forma túlélése hatékonyabbá válik, például sokat spórol az átörökítendő információ terén.

2

Az öntudat még hatékonyabb eszköz a forma számára. Saját létezésének felfogásával többek között hipotetikus helyzetekbe tudja képzelni magát, illetve a körülötte élők szemével tudja szemlélni a helyzetet, jobban ki tudja találni, azok mit fognak tenni.

3

Az öntudatnak ugyanakkor a formára nézve hátrányos tulajdonságai is vannak. Például felismerheti, hogy ami a formának jó, az neki személy szerint nem feltétlenül az. Így például önzővé válhat a saját csoportjához tartozó társaival, leszármazottaival szemben, vagy a fajfenntartás helyett más szórakozást kereshet magának.

4

Ezekről bővebben lásd 'Az élet és az elme', és 'A boldogság eredete és a forma hatalma' témában.

3) Az elme értéke

5

Az érték fogalmát én a boldogságból vezetem le: érték az, ami boldogságot okoz, és az, ami lehetővé teszi, elősegíti a boldogságot. Az elme az utóbbiak közé tartozik, mivel ez az, ami képes a boldogságra, az elme maga is érték tehát. Így például az egyiptomi piramisok látványa sokaknak boldogságot okoz, ezáltal értékesek, de csak úgy lehetnek azok, hogy vannak az emberek, akiket boldoggá tesznek, az emberek léte is érték tehát.

6

Az öntudattal nem, de lélekkel rendelkező elmék (például az állati elmék) is értékesek, az öntudattal bíró elmék pedig még inkább azok. Utóbbiak egyrészt ritkák, másrészt a boldogság új forrásai jelennek meg a számárunkra, ahogyan azt már említettem.

7

Ezek közül érdemes kiemelni az etikát. Jó és rossz dolgait csak az öntudat, jelen esetben elsősorban az ember képes felfogni. A helyes cselekvést és az igazságosságot csak mi tudjuk elhozni a világba, ezáltal mások boldogságát is elősegítve.

8

Lásd ehhez az 'Értékek', 'Az etika alapjai' és 'A jóság és etika ápolása' témákat.

- 4) Az öntudattal bíró elme az, amivel az univerzum önmagát szemléli. β**